ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ ΦΑΚΕΛΛΟΣ «ΚΥΠΡΟΣ 74»

ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ

Οἱ Σοβιετικοί πίσω ἀπό τήν μοιραία ἐπιστολή τοῦ Μακαρίου; -C.I.A. καί Ἰωαννίδης

Ἄγνωστα ντοκουμέντα γιά πρώτη φορά στό φῶς ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟ

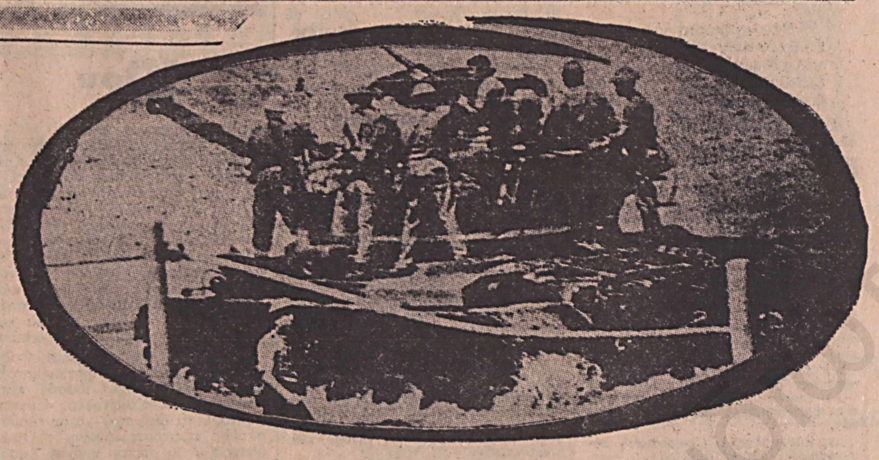

ΤΟ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟ ΔΕΚΑΗΜΕΡΟ ΠΟΥ ΩΔΗΓΗΣΕ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ

Τρίτη 23 Ἰουλίου. Ὁ Ἰωαννίδης δηλώνει ὅτι «ἀποσύρεται» καί ὁ Γκιζίκης προχωρεῖ στήν σύγκλησι τῆς συσκέψεως μὲ τοὺς πολιτικοὺς ἀρχηγοὺς — πρῶτο βῆμα πρὸς τήν πολιτική ἀλλαγή.

6ον (ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ)

Γύρω στίς 2 τό μεσημέρι, ἄρχισαν νὰ προσέρχωνται στὰ Παλαιά Ἀνάκτορα οἱ παλαιοί πολιτικοί. Εἶχαν κληθῆ, ὁ Παναγιώτης Κανελλόπουλος, ὁ φιλόσοφος καί διάδοχος τοῦ Καραμανλῆ στήν ἡγεσία τοῦ κόμματος. Ἑβδομηντάρης, ἦταν ὁ τελευταῖος πρωθυπουργός πού διώρισε ὁ βασιλεύς πρίν ἀπό τό πραξικόπημα τοῦ '67. Ὁ Γεώργιος Ἀθανασιάδης - Νόβας καί ὁ Στέφανος Στεφανόπουλος, καί οἱ δυό κοντά στό 80. Ὁ Γεώργιος Μαῦρος, πολιτικός τῆς Ε.Κ., πού εἶχε κληρονομήσει τόν ἡγετικό μανδύα μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Παπανδρέου. Ὁ Σπῦρος Μαρκεζίνης, τέως ἀρχηγός μικροῦ πολιτικοῦ κόμματος, ἦταν ὁ πρωθυπουργός πού κατήργησε τό πραξικόπημα τοῦ Ἰωαννίδη. Ὁ Ξενοφῶν Ζολώτας, τ. διοικητής τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Εὐάγγελος Ἀβέρωφ - Τοσίτσας πρώην ὑπουργός Ἐξωτερικῶν, ὑπό τόν Καραμανλή, συγγραφέας καί διακεκριμένος διανοούμενος. Καί ὁ Πέτρος Γαρουφαλιάς, πρώην ὑπουργός Ἀμύνης τοῦ Παπανδρέου, ὁ ἄνθρωπος πού ἔκανε περισσότερα ἀπό κάθε ἄλλο ὑπουργὸ Ἀμύνης γιά νὰ ἐνισχύση τήν ἑλληνική φρουρά στήν Κύπρο — εἶχε 8.000 ἄνδρες ὑπὸ τά ὅπλα στήν νῆσο. Ὁ Γαρουφαλιάς ὑπῆρξε ἡ αἰτία τῆς ρήξεως Παπανδρέου - Βασιλέως πού ὡδήγησε τὸν Ἄνακτα στὴν ἀπόλυσι τοῦ πρωθυπουργοῦ του. (Ἀπίστευτα, μετὰ τὴν πολιτική ἀλλαγή, ὅταν ὁ Γαρουφαλιάς κατέβηκε στίς ἐκλογές, οἱ ἀντίπαλοί του, τὸν ἐστιγμάτισαν ὡς ἄνθρωπο τῆς χούντας. Φαίνεται νὰ ξεχνοῦσαν ὅτι ὁ Γαρουφαλιάς ἦταν ὁ ἐμπνευστής τοῦ κινήματος τοῦ Ναυτικοῦ ἐναντίον τοῦ Παπαδοπούλου καί εἶχε φυλακισθῆ γι' αὐτό).

Αὐτοί ἦσαν οἱ ἄνδρες τούς ὁποίους ὁ πρόεδρος Γκιζίκης ἐκάλεσε ν' ἀναλάβουν τὴν ἐξουσία. Παρόντες κατά τήν σύσκεψι ἦσαν ἐπίσης οἱ τέσσερις ἀρχηγοί τῶν ἐπιτελείων, καί, βεβαίως, ὁ Γκιζίκης.

ΜΑΥΡΟΣ — ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ μόνος πολιτικός, πού φαίνεται ὅτι εἶχε ἐκ τῶν προτέρων πληροφορίες γιὰ τὸ ἀντικείμενο τῆς συσκέψεως, ἦταν ὁ Ἀβέρωφ - Τοσίτσας. Εἶχε ἀνέκαθεν διατηρήσει στενὲς ἐπαφὲς μὲ τούς στρατιωτικούς καί μερικοί ἀξιωματικοί — πού ἤθελαν Καραμανλή, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ὑπάρξη ἀλλαγή καθεστῶτος — εἶχαν ἔλθει σὲ ἐπαφή μαζί του. Δὲν ἔχει ἐπιβεβαιωθῆ, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ὁ στρατηγὸς Ἀγαμέμνων Γκράτσιος, διοικητής τῆς ΑΣΔΕΝ, ἐζήτησε ἀπό τὸν Ἀβέρωφ νὰ ἐπιμείνη στὴν ἐπιλογή τοῦ Καραμανλῆ, ὡς πρωθυπουργοῦ στὴν νέα κυβέρνησι. Δὲν χρειαζόταν ὅμως νὰ τὸ ζητήση ὁ Γκράτσιος, γιατί ὁ Ἀβέρωφ εἶχε τὴν ἴδια ἄποψι.

Μόλις ἄρχισε ἡ σύσκεψις, ὁ πρόεδρος Γκιζίκης, ἐνημέρωσε τάχιστα τούς πολιτικούς ἐπί τῆς καταστάσεως καί τούς ἐκάλεσε νὰ σχηματίσουν κυβέρνησι ἐθνικῆς ἑνότητος.

Ἐπηκολούθησε μακρὰ συζήτησις χωρίς ἀποτέλεσμα. Καίτοι ἑνωμένοι ἐναντίον τῆς χούντας, οἱ πολιτικοί δὲν εἶχαν ξεχάσει, τελείως, τίς διαφορές τους.

Τελικά, ἔπειτα ἀπό τρεῖς ὥρες, ὁ Κανελλόπουλος καί ὁ Μαῦρος συμφώνησαν νὰ σχηματίσουν κυβέρνησι. Ὅλοι οἱ παριστάμενοι στὴν σύσκεψι, ἐπρόκειτο νὰ μετάσχουν στὴν νέα κυβέρνησι καί οἱ στρατιωτικοί ἡγέτες διαβεβαίωσαν ὅτι ἀπὸ πλευρᾶς ἐνόπλων δυνάμεων οὐδεμία ἀνάμιξις θὰ ὑπῆρχε.

Οἱ πολιτικοί ἀπέκρουσαν τὴν προσπάθεια τῶν τεσσάρων στρατιωτικῶν ἡγητόρων νὰ διατηρήσουν τὰ ὑπουργεῖα Ἀμύνης καί Δημοσίας Τάξεως.

Ὁ Μαρκεζίνης εἶχε ἐπιμείνει ὅπως διορισθῆ ὁ διπλωμάτης Ξανθόπουλος - Παλαμᾶς, ὥστε νὰ ὑπάρχη ἕνα μάτι στίς συνομιλίες τοῦ ΟΗΕ πού ἐπρόκειτο νὰ γίνουν — ἀλλὰ ἡ πρότασίς του ἐπίσης ἀπερρίφθη. Ἐν τέλει, στίς 5.00 τό ἀπόγευμα, ἡ σύσκεψις ἐλύθη, καί οἱ Μαῦρος καί Κανελλόπουλος ἔφυγαν γιὰ νὰ συσκεφθοῦν μὲ τούς στενούς συνεργάτες τους.

Ἡ δικτατορία κατέρρευσε. Ὁ Κων. Καραμανλῆς ἦλθε. Καὶ ὁρκίζεται πρωθυπουργὸς τῆς κυβερνήσεως ἐθνικῆς ἑνότητος. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀρχίζει ν' ἀναπνέη...

Ὁ Ἀβέρωφ γιά τόν Καραμανλῆ

Ὁ μόνος πού ἔμεινε στὰ Παλαιά Ἀνάκτορα, μετά τόν τερματισμό τῆς συσκέψεως ἦταν ὁ Ἀβέρωφ. Ἀπό τὴν αἴθουσα, πῆγε μέσα, στὸ ἰδιαίτερο γραφεῖο τοῦ προέδρου καί ἐκεῖ, παρουσία τοῦ Πηλιχοῦ καί τοῦ Μπραβάκου, ἐζήτησε ἀπό τόν πρόεδρο νὰ σκεφθῆ τὴν λύσι Καραμανλῆ. Τό ὄνομα τοῦ Ἱδρυτοῦ τῆς ΕΡΕ εἶχε ἤδη ἀναφερθῆ κατά τὴν σύσκεψι, ἀλλά ὁ Γκιζίκης εἶχε πεῖ ὅτι δὲν ὑπῆρχε καιρός νὰ τὸν βρῆ στὸ Παρίσι.

Ὁ Ἀβέρωφ, τότε ἀπεκάλυψε στὸν Γκιζίκη ὅτι εἶχε ἤδη μιλήσει στὸν Καραμανλῆ, ὁ ὁποῖος — μετὰ τὴν συνομιλία τους — ἀνέμενε στὴν ἑλληνική πρεσβεία στὸ Παρίσι. Ἀμέσως πῆραν τηλέφωνο, ἀλλὰ ὁ Καραμανλῆς, ἀφοῦ εἶχε ἀναμείνει ὅλη τὴν ἡμέρα, εἶχε πάει σπίτι του καί θά γύριζε σὲ μισή ὥρα.

Ἔπειτα ἀπό λίγο, ὁ πρόεδρος ξανατηλεφώνησε καί αὐτὴ τὴν φορά ὁ Καραμανλῆς βρέθηκε. Ἀφοῦ ἄκουσε τά ὅσα εἶχε νὰ τοῦ πῆ ὁ Γκιζίκης, ἀπεδέχθη προθύμως. (Οἱ ἐφημερίδες τίς ἡμέρες ἐκεῖνες ἔγραφαν ὅτι ὁ Καραμανλῆς, ὅταν ἄκουσε τὴν φωνή τοῦ Γκιζίκη, εἶχε πεῖ: «Γιατί ἀργήσατε τόσο πολύ;» Ἡ ἔννοια τῶν λόγων του ἦταν γιατί ἄργησε ὁ τηλεφώνημα ἐκείνη τὴν ἡμέρα καί ὄχι ἡ εὐρύτερη ἔννοια τοῦ γιατί ἔπρεπε νὰ περάσουν ἑπτά χρόνια γιὰ νὰ τοῦ τηλεφωνήσουν — ὅπως ἐρμήνευσαν οἱ ἐφημερίδες).

ΛΥΣΙΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

Ὅταν οἱ πολιτικοί ἐπανῆλθαν γύρω στίς 6 τό ἀπόγευμα — ἐνῶ τά πλήθη συγκεντρώνονταν ἔξω ἀπό τά Παλαιά Ἀνάκτορα — ὁ Γκιζίκης τούς κατέπληξε μὲ «Τώρα ἤ ποτέ» τοῦ εἶπαν καί ὁ Μακεδών συγκατετέθη. Μία ὥρα μετὰ τὴν ἄφιξί του στὰ Παλαιά Ἀνάκτορα, ὁ Καραμανλῆς ὡρκιζόταν.

ΔΕΝ ΕΖΗΤΗΣΑΝ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Ἡ ταχεῖα τροπή τῶν πραγμάτων ἦτο πιθανῶς ὁ μεγαλύτερος παράγων πού ἔκανε τούς στρατιωτικούς ἡγήτορες νὰ παραλείψουν μιὰ πολύ σημαντική λεπτομέρεια. Καί ἀκόμη ἡ φυσική ἐξάντλησις τῶν ἀνθρώπων πού εἶχαν μετάσχει στὸ δράμα τοῦ τελευταίου 48ώρου. Μὲ τούς νέους ἀξιωματικούς ἀπειλώντας ν' ἀνοίξουν πῦρ ἐναντίον τῶν Τούρκων στὰ βόρεια, μὲ τὴν ἐκεχειρία παραβιαζομένη στὴν Κύπρο καί μὲ τὸ ἔργο τῆς μεταβιβάσεως τῆς διακυβερνήσεως στούς πολιτικούς, ἄνδρες ὅπως ὁ Πηλιχός, ὁ Μπραβάκος καί οἱ ἀρχηγοί τῶν Ἐπιτελείων, ξέχασαν νὰ ζητήσουν κάποια ἐγγύησι γιὰ τούς ἑαυτούς των.

Ὅπως ἐξελίχθηκαν τὰ πράγματα, ἐπρόκειτο νὰ θλίβωνται σ' ὅλη τους τήν ζωή, γιά τὴν παράλειψί τους αὐτή.

Ἡ ἐπιστροφή τῆς δημοκρατίας στὴν χώρα πού ἐγεννήθη, μετρίασε κάπως τὴν καταστροφή τῆς Κύπρου.

Ἐκτός τῶν Κυπρίων πού ἔχασαν τὴν ζωή τους, τὰ σπίτια τους καί τὴν γῆ τους — ἐπρόκειτο νὰ χάσουν πολύ περισσότερα στό μέλλον — τίς μεγαλύτερες ἀναποδιές ὑπέστη ὁ Μπάρμπα Σάμ. Ἐννοεῖται, σὲ κῦρος.

Ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἦτο πεπεισμένη ὅτι αἱ ΗΠΑ ἐξώθησαν τὸν Ἰωαννίδη στὴν περιπέτεια τῆς Κύπρου.

Η ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΑΣΚΑ

Ὡστόσο, τά γεγονότα συνηγοροῦν γιὰ τὸ ἀντίθετο. Ἐπὶ μῆνες, ὁ πρεσβευτής Χένρυ Τάσκα προειδοποιοῦσε τό Σταίητ Ντηπάρτμεντ ὅτι ἡ κατάστασις στὴν Κύπρο ἀπεκορυφοῦτο. Καί ὅταν ὁ τουρκικός στόλος ἀπέπλευσε γιά τὴν Κυρήνεια, εἶχε συστήσει, ἀκόμη, τὴν ἀνάσχεσί του ἀπό τόν 6ο στόλο.

Τὴν σύστασι αὐτή, ἀπέρριψε ὁ Κίσσινγκερ, διότι μία ἀπ' εὐθείας ἀμερικανική ἐπέμβασις θὰ ἦτο ἀπαράδεκτη γιὰ τὴν ἀμερικανική κοινή γνώμη. Ἐπιπροσθέτως, μιὰ τέτοια ἐνέργεια θὰ ἔφερνε στὸ προσκήνιο τὴν Σοβιετική Ἕνωσι, τῆς ὁποίας ὁ μεγάλος στόλος ἐνέδρευε κοντά, στὴν Μεσόγειο.

Ὅπως προανεφέρθη, δημοσιεύματα ἑλληνικῶν ἐφημερίδων, διαστρέβλωσαν τὴν ἀρχική ἀντίδρασι τῶν ΗΠΑ στὸ θέμα τῆς ἀναλήψεως τῆς ἐξουσίας ὑπό τοῦ Σαμψών στὴν Κύπρο. Ἡ τακτική τοῦ «βλέποντας καὶ κάνοντας», παρουσιάσθηκε σὰν τακτική ἐγκρίσεως καί καλλιεργήθηκε ἀπό τὴν κομμουνιστική προπαγάνδα.

Οἱ διαστρεβλώσεις αὐτές τοῦ ἑλληνικοῦ Τύπου, ἐπρόκειτο τρεῖς μῆνες μετὰ τὴν εἰσβολή στὴν Κύπρο, νὰ τοποθετήσουν τίς ΗΠΑ στὴν θέσι τῆς πλέον μισητῆς χώρας στὰ μάτια τῶν Ἑλλήνων. Πιό μισητῆς καί ἀπό τὴν Τουρκία.

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΠΩΛΕΙΕΣ

Τό ἀνθρώπινο τίμημα στὴν Κύπρο, ἦτο περίπου 2.000 θύματα γιά τούς Ἕλληνες καί περίπου τό ἴδιο γιά τούς Τούρκους. Ἀλλά ἀξιοσημείωτες εἶναι ἐπίσης οἱ ἀπώλειες τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ.

Φῆμες γιὰ μαζικούς σκοτωμούς ἀμάχων, διαδόθηκαν ταχύτατα, μετὰ τίς πρῶτες ὥρες τῆς μάχης. Παρ' ὅλον ὅτι κατέστη δύσκολο νὰ θεμελιωθοῦν οἱ φῆμες αὐτές — ἡ μία πλευρά θὰ κατηγοροῦσε τὴν ἄλλη καὶ θ' ἀπέρριπτε τίς κατηγορίες πού τούς ἀπευθύνοντο — τό ἀποτέλεσμα πού προέκυψε ἀπό τίς ἑλληνικές ἐπιθέσεις σὲ τουρκικά χωριά, καί ἀντιστρόφως, εἶναι πολύ ἄσχημο.

Ἡ τελική δύναμις εἰσβολῆς τῶν Τούρκων, ἀνῆλθε σὲ 15.000 ἄνδρες. Ἦταν ἐφοδιασμένη μὲ πυραύλους TOW, ἅρματα μεταφορᾶς προσωπικοῦ καί τάνκς καί ὑπεστηρίζετο ἀπὸ ναυτικὲς δυνάμεις καί ἀεροπορία πού εἶχε τὴν κυριαρχία τῶν αἰθέρων.

Ἔναντι τῶν Τούρκων, ἀντιπαρετάχθησαν — καταπονημένοι κά πως μετά τὴν διήμερη ἐσωτερική διαμάχη — 10.000 ἐθνοφρουροί, 4.000 ἀστυνομικοί, 600 ἄνδρες τῆς προσωπικῆς δυνάμεως τοῦ Μακαρίου καί οἱ 1.000 ἄνδρες τῆς ΕΛΔΥΚ. Δὲν διέθεταν σύγχρονο ὁπλισμό καί πολλοί πολέμησαν φέροντες μπλοῦ - τζήν, καί παλιά βρεταννικά κράνη, ἔχοντας στό χέρι τους ἀπηρχαιωμένα ντουφέκια Λη - Ἔνφηλντ.

Καί οἱ δύο πλευρές πολέμησαν γενναῖα, ἀλλά οἱ μεγαλύτερες τουρκικὲς ἀπώλειες προεκλήθησαν ἀπό τούς ἴδιους τούς Τούρκους. Ἡ τουρκική ἀεροπορία ἐβύθισε ἕνα ἀντιτορπιλλικό, κατέστησε ἄχρηστα δύο ἄλλα καί κατέρριψε ἕνα δικό της ἀεροπλάνο. Οἱ Τούρκοι ὁμολογοῦν ὅτι ἔχασαν 5 ἀεροπλάνα, οἱ Ἕλληνες ὅμως διατείνονται ὅτι κατέρριψαν 14.

Εἰρηνικά, ἡ Κύπρος ἐπρόκειτο νὰ περάση τὴν μεγαλύτερη ἀγωνία της καί νὰ ὑποστῆ τὴν μεγαλύτερη ἧττα της, μετὰ τὴν ἀνάληψι τῆς ἀοχῆς ἀπὸ δημοκρατική κυβέρνησι, στὴν Ἑλλάδα. Ἡ δὲ Τουρκία, μὲ τὴν νέα της ἐπίθεσι, κατέστησε σαφές ὅτι τά σχέδιά της γιά τὴν εἰσβολή ἦσαν ἄσχετα μὲ τὴν ἀνατροπή Μακαρίου, ὅπως εἶχε ἰσχυρισθῆ ἀρχικά.

ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

Ὁ ταξίαρχος Ἰωαννίδης ἐξακολουθεῖ ν' ἀρνῆται ὅτι εἶχε ἐπηρεασθῆ ἀπό τὴν ἀμερικανική ΣΙΑ γιὰ ν' ἀνατρέψη τὸν Μακάριο. Στὴν θέσι πού βρίσκεται τώρα (ὑπόδικος γιά ἐσχάτη προδοσία) ἀσφαλῶς θὰ εἶχε ἀποκαλύψει οἱεσδήποτε μυστικὲς συμφωνίες — ἄν ὑπῆρχαν. Τοῦ προσεφέρθη ἀνεπισήμως, μία πιθανῶς ἐλαφρύτερη ποινή, ἐάν μιλήση.

Ἀλλά ὁ Ἰωαννίδης δὲν θὰ μιλήση, διότι δὲν ἔχει νὰ πῆ τίποτε πού νά ἀποτελῆ κατηγορία κατά τῶν ΗΠΑ.

Ὁ τέως ἰσχυρός ἄνδρας, ἀπεφάσισε ν' ἀνατρέψη τὸν Μακάριο ὅταν κατέστη προφανές ὅτι ἡ Τουρκία εἶχε σχέδια νὰ εἰσβάλη — κατά πληροφορίες τῆς ΚΥΠ — στὴν Κύπρο, ἢ στὸ Αἰγαῖο, ὅταν ἡ διένεξις γιά τό πετρέλαιο, φούντωνε. Ὅταν ὁ Μακάριος ἀπέρριψε τὸ αἴτημά του νὰ ἐπιτρέψη τὴν ἐνίσχυσι τοῦ ἑλληνικοῦ στρατιωτικοῦ τμήματος στὴν Κύπρο, ὁ Ἰωαννίδης ἀπεφάσισε νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπό τὸν Κύπριο πρόεδρο.

Ὁ Μακάριος, ἐπίσης, ἐνθαρρύνθηκε νὰ στείλη τὴν μοιραία ἐπιστολή. Εἶναι ἀσφαλές νὰ συναχθῆ ὅτι οἱ Σοβιετικοί ἐνδεχομένως, τὸν προέτρεψαν γιά τὴν ἐπιστολή — ἤ κάποια ἄλλη δύναμις. Ὄντας εὐφυής, ὁ Μακάριος οὐδέποτε θὰ δροῦσε μόνος του. Ἕνας στενός συνεργάτης του, διατείνεται ὅτι ἡ ἀπόφασις νὰ στείλη τὴν ἐπιστολή ἐλήφθη μετὰ τὴν ἐπίσκεψί του στὴν Μόσχα.

Ὁ Σίσκο, ἀπό τὴν πλευρά του, διεπραγματεύθη τὸν τερματισμό τῶν ἐχθροπραξιῶν καί κατά τὴν ἐξέλιξι, ἀνέτρεψε τὴν χούντα. Οἱ Ἕλληνες, ὅμως, ποτέ δὲν θά δεχθοῦν τὴν ἄποψι αὐτή. Τούς ἀρέσει νὰ πιστεύουν πώς ἡ χούντα ἔπεσε μὲ τὴν θέλησι τοῦ λαοῦ.

Οἱ συνταγματάρχες ἔπεσαν μόνοι τους, ἀπό ὑπερεκτίμησι τῆς δυνάμεώς των καί τῆς δυνάμεως τῶν ΗΠΑ. Καί ἀπό ὑποτίμησι τῆς ἀποφάσεως τῶν Τούρκων νὰ πολεμήσουν. Φυσικά, στὸ τέλος, οἱ συνταγματάρχες παρητήθησαν γιὰ τὸ καλό τοῦ τόπου καί ὄχι γιατί κάποιος τούς ὤθησε.

Στίς καθημερινές ἀντιαμερικανικές διαδηλώσεις πού ἐπηκολούθησαν, ἕνας δημοσιογράφος παρετήρησε ὅτι ἄν οἱ ΗΠΑ δὲν μποροῦν νὰ καταφέρουν τόν πρόεδρο Θιέου ν' ἀποδεχθῆ τὴν ἀνακωχή στὸ Βιετνάμ καί χρειάσθηκε νὰ ἰσοπεδώσουν τό 'Ανοῖ ἑνῶ τό «ἀνθρωπάκι» στὴν Σαϊγκόν ξανασκεφτόταν τὸ θέμα. Ἐὰν οἱ ΗΠΑ δὲν μποροῦν νὰ καταφέρουν τὴν Γκόλντα Μεγίρ νὰ καθήση καί νὰ μιλήση μὲ τόν Σαντάτ, ἐνῶ κρέμεται ἀπόλυτα ἀπό τίς ΗΠΑ εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τὴν ὕπαρξι τοῦ Ἰσραήλ — πῶς ὑποτίθεται ὅτι οἱ ταλαίπωροι Ἀμερικανοί μποροῦσαν νὰ βάλουν τόν Ἰωαννίδη νὰ σκοτώση τόν Μακάριο, τούς Τούρκους νὰ ἐπιτεθοῦν στὴν Κύπρο, τούς Ἕλληνες νὰ μὴ ἀντεπιτεθοῦν μετὰ τὴν εἰσβολή καί τούς Τούρκους νὰ προελάσουν στὴν Κύπρο;

Τὸ ἐρώτημα αὐτό τοῦ δημοσιογράφου ἦταν πολύ λογικό — ἀλλά λίγοι τό ἄκουσαν. Ἡ Ἑλλάς εἰσήρχετο σὲ μία νέα καί κρίσιμη περίοδο καί ἡ εὐφορία πού αἰσθάνθηκαν οἱ Ἕλληνες τὸ βράδυ τῆς 23ης πρός τὴν 24η Ἰουλίου δὲν ἐπρόκειτο νὰ διαρκέση πολύ.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἡ «Ἀκρόπολις» ἐφιλοξένησε στὶς στῆλες της, τὴν ἔρευνα τοῦ κ. Τ. Θεοδωρακόπουλου, γιά τὶς ἐκρηκτικὲς μέρες τῆς τουρκικῆς εἰσβολῆς στὴν Κύπρο καὶ τῆς μεταπολιτεύσεως, διότι πιστεύει ὅτι κάθε συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς κρίσιμης ἐκείνης περιόδου, εἶναι πολύτιμη γιὰ τὸν τόπο καὶ γιὰ τὸ μέλλον τοῦ τόπου.

Δὲν θεωρεῖ ἡ «Ἀκρόπολις», ὅτι ἡ ἔρευνα τοῦ κ. Τ. Θεοδωρακόπουλου, ἀποτελεῖ τὴν τελευταία λέξι, ἐπὶ τοῦ θέματος. Ἀντίθετα, φρονεῖ ὅτι ὅλοι οἱ γνωρίζοντες ἄγνωστες πτυχὲς τῶν γεγονότων, ἔχουν ὑποχρέωσι νὰ τὶς ἀνακοινώσουν. Καὶ γι' αὐτὸ εἶναι πρόθυμη νὰ δημοσιεύση ὁποιαδήποτε καλόπιστη σχετικὴ ἄποψι ἢ στοιχεῖο.

Εἶναι αὐτονόητον, κατὰ τὰ ἄλλα, ὅτι οἱ ἀπόψεις, τὰ συμπεράσματα καὶ οἱ χαρακτηρισμοί, ποὺ διατυπώνονται στὸ κείμενο τοῦ κ. Θεοδωρακόπουλου, δεσμεύουν μόνον τὸν ἴδιο — ὁ ὁποῖος, ἄλλωστε, ἔχει καὶ τὴν εὐθύνη τῆς ἀκριβείας τῶν στοιχείων τῆς ἐρεύνης.

Ἡ «Ἀκρόπολις» παρέχει, ὅπως πράττει πάντοτε, τὶς στῆλες της πρὸς ὅλες τὶς πλευρές, γιὰ τὴν διερεύνησι τῆς ἱστορίας. Μὲ ἀντικειμενικότητα, καὶ χωρὶς πάθος. Καὶ εἶναι βεβαία ὅτι ἔτσι προσφέρει τὴν καλυτέραν βοήθειαν, πρὸς τὸν ἀμερόληπτο ἱστορικὸ τοῦ μέλλοντος.

Ἑλληνοκύπριοι στρατιῶτες περιεργάζονται τὰ συντρίμμια καταρριφθέντος τουρκικοῦ ἀεροσκάφους, στὴν περιοχὴ Ἀθαλάσσης, κοντὰ στὴν Λευκωσία. Παρὰ τὶς πολλαπλάσιες — καὶ σύγχρονα ἐξωπλισμένες δυνάμεις — τῶν Τούρκων, οἱ Ἕλληνες ἀντέταξαν σθεναρὰ ἀντίστασι.

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Ὁ «Φάκελος: Κύπρος '74», ποὺ ἐδημοσιεύθη στὴν «Α», σὲ ἕξη συνέχειες, ἀποτελεῖ ἀπόσπασμα ἑνὸς βιβλίου, ποὺ ἀφορᾶ τὸ ἑλληνικὸ πρόβλημα ἀπὸ τὸ 1961 μέχρι τὴν τελευταία κυβέρνησι Καραμανλῆ (1974).

Τὸ βιβλίο αὐτὸ θὰ ἐκδοθῆ στὴν Ἀγγλία ἐφέτος τὸ καλοκαίρι. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς τριμήνου περιόδου, ποὺ συνεκέντρωσα στοχεία γιὰ τὸ δράμα τῆς Κύπρου καὶ τὴν ἐπακολουθήσασα πτῶσι τῆς χούντας, πῆρα συνεντεύξεις ἀπὸ τοὺς πλείστους πρωταγωνιστὲς τῆς μοιραίας ἐποχῆς. Καὶ μὲ πολλοὺς ἀντιφρονοῦντες. Διακόσιες ὧρες διήρκεσαν οἱ συνεντεύξεις ποὺ πῆρα καὶ ἐγγυήθηκα στὰ πρόσωπα αὐτὰ ὅτι θὰ διατηρήσω τὴν ἀνωνυμία τους.

Ἡ ἀντικειμενικότης ὑπῆρξε ὁ βασικὸς σκοπός μου — μαζὶ μὲ τὴν ἀκρίβεια. Καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρές — ὑπὲρ καὶ κατὰ τοῦ Ἰωαννίδη — πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ μοῦ ἔδωσαν πολύτιμες πληροφορίες.

Σὲ μία ἔρευνα ὅπως ἡ δημοσιευθεῖσα, ὅπου τὰ γεγονότα —διασταυρωμένα ἀπὸ αὐτόπτες μάρτυρες— προτάσσονται τῶν θεωρητικῶν σκέψεων, εἶναι ἐπόμενο νὰ διατυπωθοῦν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἀπόψεις οἱ ὁποῖες δὲν ἐρίσκονται ἐναρμονισμένες μὲ τὶς παροῦσες διαθέσεις τῆς κοινῆς γνώμης. Ὡστόσο τὰ γεγονότα εἶναι γεγονότα καὶ ἡ ἱστορία εἶναι ἡ μόνη ποὺ μπορεῖ νὰ τὰ διαφεύση.

Ἀπὸ τοὺς ἑκατὸ τόσους ἀνθρώπους ποὺ μίλησα καὶ ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν ἀξιωματικῶν, ὁ ταξίαρχος τῆς ἀεροπορίας Σπῦρος Ἀλευράς ἀνεφέρθη ἐκ λάθους ὡς ὁ ἀξιωματικὸς τῆς ἀεροπορίας ποὺ εἶδε τὸν ταξίαρχο Ἰωαννίδη νὰ χαμογέλασε, μόλις εἶχε μεταδοθῆ ἡ εἴδησις τοῦ «θανάτου» τοῦ Μακαρίου. Ἄλλος ἦταν ὁ ἀξιωματικὸς ποὺ τὸν εἶδε. Καὶ τὸ ὄνομά του θ' ἀναφερθῆ στὸ βιβλίο μου.

Τελειώνοντας, θὰ ἤθελα νὰ πῶ ὅτι τὸ βιβλίο θὰ ἀφιερωθῆ στοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ἄνδρες τῆς ΕΛΔΥΚ καὶ τῆς ἐθνοφρουρᾶς ποὺ ἔδωσαν τὴν ζωή τους, ὑπερασπιζόμενοι τὴν Κύπρο. Εἶναι τὸ λιγότερο ποὺ μπορῶ νὰ κάνω γι' αὐτούς.

Τ. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

"Ενα ἀπό τὰ καλύτερα ἔργα τῆς ἀστυνομικῆς φιλολογίας ■ Στανισλὰς Στῆμαν ■ (Βραβεῖο ἀστυν. μυθιστορήματος)

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΥΠΟΠΤΟΣ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΥΠΟΠΤΟΣ 89

—"Ισως ἀναρωτιέστε, ποιός εἶναι ὁ σκοπός τῆς ἐπισκέψεώς μου;

Ἡ νεαρή γυναίκα, κούνησε ἀρνητικά τό κεφάλι:

—"Οχι... Τόν ξέρω.

Ξαφνικά, ἀνακάλυψε τήν βαθειά καί ἀθεράπευτη ἀπελπισία πού ἔτρωγε τόν ἄνθρωπο:

—Θὰ θέλατε νὰ μοῦ μιλήσετε γιὰ «ἐκείνη» δὲν εἶναι ἔτσι;

Ἐκεῖνος, ἔγειρε τό κεφάλι καί δὲν τό σήκωσε. Κοίταζε συνέχεια τό πάτωμα καί τά πόδια του:

—Ναί... Καὶ θὰ ἤθελα κι' ἐσεῖς νὰ προσπαθήσετε νὰ τὸν κάνετε νὰ ξαναζήση λίγο... γιὰ μένα. Μπορεῖ νὰ θυμηθῆτε κάποιο μικρό γεγονός, κάποιο ἐπεισόδιο πού ἐγώ νά τό ἔχω ξεχάσει... Μὲ καταλαβαίνετε; Ἐσεῖς ζούσατε κοντά της, στὴν σκιά της, θὰ πρέπει νὰ ἔχετε περισσότερες ἀναμνήσεις ἀπὸ μένα... Τὴν ἔβλεπα τόσο σπάνια μόνος! Ἔχω τὴν ἐντύπωσι, ξέρετε, ὅτι τό ἀγαπημένο πρόσωπο δὲν πεθαίνει πραγματικά παρά τὴν μέρα πού γινόμαστε ἀνίκανοι νὰ θυμηθοῦμε τὴν εἰκόνα του... Εἶναι σὰν νὰ παραβρισκόμαστε σὲ δεύτερο θάνατο, θάνατο ἀργό ὅταν δὲν μποροῦμε νὰ ἐμποδίσουμε αὐτή τὴν διασπορά καί τό χάσιμο ὅλων ὅσων ἔχουμε συγκεντρώσει καί ξαναδημιουργήσει.

Ὁ Σὰρλ Φελντὰν ἐκφραζόταν μὲ φωνὴ μονότονη καὶ τό κεφάλι πάντα χαμηλωμένο. Ἔτσι ἡ Κλεμάνς Μπύλ ἔπρεπε νὰ σκύψη κατὰ κεῖνον γιὰ νὰ μπορῆ νὰ καταλάβη τὰ λόγια του.

— Ἐὰν ἔχετε καμμιὰ φωτογραφία της ποὺ ἐγὼ δὲν ἔχω, κανένα σημείωμα ἀπὸ τὸ χέρι της, κανένα πράγμα ἡ «μπιμπελό» ποὺ νὰ τὸ ἀγαποῦσε ἐκείνη, νὰ μοῦ τὰ δώσετε! Ὅ,τι ἐσεῖς ξέρετε, δῶστε τὸ σὲ μένα! Δὲν καταλαβαίνει κανεὶς τὴν φτώχεια του, παρὰ ὅταν ὅλα ἔχουν τελειώσει: Τίς εἰκόνες ποὺ θὰ ἤθελε κανεὶς νὰ κρατήση, τὶς στιγμὲς ποὺ θὰ ἤθελε νὰ διαρκέ